

EKONOMİ POLİTİK7tr

Jackson Deliği'nde Karmaşa

Erinç Yeldan, 1 Eylül 2010

Dünyanın önde gelen merkez bankalarının başkanları ve araştırmacıları geçtiğimiz hafta içinde Amerika'nın Wyoming eyaletinde, **Jackson Hole** şehrinde bir araya geldi ve küresel ekonominin içinde bulunduğu durgunluktan çıkış çarelerini tartışmaya açtı.

“*Hole*” sözcüğünün İngilizce'den Türkçe'mize tam çevirisi “delik” anlamını taşıyor. Dolayısıyla Jackson Hole şehrinin Türkçe'deki ifadesi *Jackson Deliği*. Bu mecaz, neoliberal öğretinin içinde bulunduğu aymazlığı ve küresel ekonominin sürüklenmiş olduğu *büyük durgunluk* karşısındaki çaresizliğini bir çırpıda özetliyor.

Jackson Deliği toplantısı Amerikan ekonomisinden gelen zayıf büyüme verileri ve yüksek işsizlik başvurusu rakamlarının gölgesinde yapıldı. Verilere göre Amerikan ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde sadece yüzde 1.6'lık bir genişleme göstermişti ve bu rakam “piyasa beklentilerinin” oldukça gerisindeydi. Amerika'da işsizlik başvurularının aylık ortalaması bir önceki ayın rakamlarını yüzde 0.8 aşarak 487 bin kişiye ulaşmış durumdaydı. Dahası Amerika'da servet birikiminin önemli bir göstergesi olarak değerlendirilen “ikinci el konut satışları” temmuz ayında yüzde 27 düzeyinde rekor kırarak gerilemiş ve Amerikan konut piyasasındaki değerleri neredeyse 20 sene öncesine geri götürmüştü.

Küresel kapitalizmin merkezinde (yeniden) gözlenen bu yavaşlama, “toparlanma” olgusunun ne kadar kırılğan ve güvenilmez; ve 2007 sonrası küresel durgunluğun da ne kadar inatçı ve kalıcı olduğu konusundaki endişeleri arttırdı. Derinleşen umutsuzluk ve karmaşa ortamında “piyasaların gözü” bir kere daha Amerikan merkez bankası (FED) başkanı **Ben Bernanke**'ye çevrilmişti. Oysa kısa dönem faizlerini çoktan sıfır düzeyine kadar geriletmiş olan FED sisteminin elinde para politikası yoluyla Amerikan ekonomisinin canlandırılmasında kullanılabilecek çok kısıtlı politika aracı kalmıştı. Bu şartlar altında, Ben Bernanke faizlere yönelik bir müdahale yerine, doğrudan doğruya bono piyasasına yönelmeyi tercih edeceğini açıklıyordu. Fed, bilançosunda 2.05 trilyon dolarlık bir fon ayırarak Amerikan hazine kağıtlarına yeni bir kaynak oluşturacaktı. Böylece, krizin 2008 Eylül'ünde yaygınlaşmasından bu yana gerçekleştirilen yaklaşık 12 trilyon dolarlık mali genişlemeye hız verecek yeni bir kaynak devreye sokulacaktı.

Küresel anlamda işsizlik ve yoksullukla mücadele için emekçilere ve ailelerine yönelik kamu kaynaklarının yeterli olmadığını her fırsatta açıklamaktan çekinmeyen neoliberal dünya, söz konusu sorunlar “finans piyasalarının sağlığı” ile ilgili olduğunda, trilyonlarca dolarlık kaynağı göz kırpmadan finans titanlarının hizmetine sunmaktan elbette çekinmeyecekti.

Küresel krizi sadece “piyasa oyuncularının” aşırı hırs ve teknik hatalarına indirgeyerek, kapitalist sistemin içinde bulunduğu birikim krizinin nedenlerini görmezden gelen neoliberal

öğreti açısından gelinen durum tam bir karmaşa ve bilimsel anlamda bir tıkanmayı ifade etmektedir. Kapitalizmin küresel parasını yönlendirme uğraşı içinde bulunan merkez bankalarının başkanlarının bir “delik”te toplanmasının tarihsel anlamı kara mizah öğeleri taşıyan bir mecazın, kuşkusuz, çok ötesindedir.